

Назва конференції - III МНПК

Modern perspectives on science and economic progress

Секція – 9. Економіка

Петровська Оксана

к. п. н., доцент

OksanaPetrovskaya80@gmail.com

кафедра управління персоналом і економіки праці

Одеський національний економічний університет

Зуб Анастасія

магістр, Північно-Східний лісотехнічний університет, коледж

економіки та управління, Китай, Харбін 150040

ladystasyaa@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТОРГІВЛІ ДЕРЕВИНОЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС В УМОВАХ СТРУКТУРНИХ ЗМІН ТА ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

Серед європейських держав Україна посідає одне з провідних місць за площею лісових угідь, займаючи приблизно восьму позицію. Водночас рівень лісистості країни становить близько 15,73 % від загальної території, що істотно нижче за середньоєвропейський показник (див. табл. 1). Попри це, обсяги запасів деревини є співставними з такими країнами, як Фінляндія, Румунія чи Польща, що свідчить про значний ресурсний потенціал галузі [1;2].

Табл. 1. Порівняльні показники лісових ресурсів окремих країн Європи

Країна	Лісистість, %	Площа лісів, млн га	Запаси деревини, млн м ³
Україна	15,7	~10,4	~2100
Фінляндія	~74	~22,8	~2400
Польща	~30	~9,4	~2600
Румунія	~29	~6,6	~2300
Туреччина	~29	~22,9	~1800

Джерело: узагальнено за даними [1; 2]

Особливу увагу привертає показник лісистості території: в Україні він становить лише 16 % [3], тоді як у більшості європейських країн він коливається в межах 25-66 %. Таким чином, Україна майже в чотири рази відстає від лідерів (Швеції та Фінляндії) [2].

Відносно низький рівень лісистості зумовлений природно-географічними умовами, зокрема значною часткою степових територій. Близько 40 % площі України припадає на регіони, де природне лісовідновлення обмежене[3]. Проте цей фактор не є критичним обмеженням для розвитку лісового господарства, оскільки в інших природно-кліматичних зонах сформовано достатню сировинну базу для функціонування лісопромислового комплексу.

За останні роки площа лісів в Україні поступово скорочується, що посилює екологічні ризики: зростає деградація ґрунтів, частішають паводки, зсуви, погіршується якість повітря. Додатковий тиск створює інтенсивна вирубка, тоді як темпи відновлення лісів не зростають, а навпаки знижуються. Паралельно збільшується кількість незаконних рубок, що завдає відчутних втрат лісовому господарству України.

У низці країн ЄС, зокрема Польщі, Чехії, Естонії, Болгарії та Румунії, спостерігається поступове зменшення експортної орієнтації деревообробної галузі. В інших країнах Євросоюзу цей показник залишається відносно стабільним і дорівнює 1 змінюється незначно [2].

В Україні у 2020-2025 роках ситуація мала свої особливості. Частка деревини та виробів з неї у структурі національного експорту коливалася в межах 3,8-4,5 % [4; 5]. Незважаючи на істотне скорочення загального експорту внаслідок війни (з 68,2 млрд дол. США у 2021 р. до близько 36-38 млрд дол. США у 2023-2024 рр.), деревообробний сектор зберіг відносну стабільність.

У 2024 році обсяг експорту деревини та виробів з неї становив близько 1,8 млрд дол. США, що відповідало приблизно 4,3 % загального експорту [5]. За оцінками автора, у 2025 році цей показник демонструє незначне зростання - до 1,9-2,0 млрд дол. США, а частка в експорті зберігається на рівні 4,4-4,5 %. Наведені показники підтверджує відносно стабільну роль деревообробної галузі навіть в умовах військових викликів і загального скорочення зовнішньоторговельної активності.

За обсягами експорту деревообробної продукції у 2020-2025 рр. Україна займає середні позиції в Європі, конкуруючи з Естонією, Угорщиною, Латвією та Румунією. Водночас відставання від провідних експортерів залишається суттєвим: показники Німеччини перевищують українські більш ніж у десять разів, значно вищими є також обсяги експорту Фінляндії та Італії.

Частка деревини та виробів з неї в експорті України стабільно становить близько 4-4,5 %, що свідчить про високу експортну орієнтацію галузі навіть в умовах воєнних викликів [2].

Сектор лісового господарства та торгівлі деревиною залишається важливою складовою зовнішньоекономічних зв'язків України з Європейським Союзом. В останні роки ці відносини зазнають суттєвих змін під впливом регуляторних реформ, екологічних вимог та безпекових викликів. Особливого значення набуває адаптація українського ринку до стандартів ЄС та поступова зміна структури експорту (табл.2).

Табл. 2. Динаміка експорту товарів України та деревини 2022-2025 рр.

Показник / рік	2022	2023	2024	2025 (оцінка)
Обсяги експорту товарів, млн \$	44000,0	36186,0	41733,0	43000-45000
Обсяги експорту деревини та виробів, млн \$	1800,0	1500,0	1795,0	1900-2000
Частка деревини в експорті, %	4,09	4,15	4,3	4,4-4,5
Темпи приросту експорту товарів, %	-35,5	-17,76	15,33	3-7
Темпи приросту експорту деревини, %	-30,77	-16,67	19,67	5-10

Джерело: узагальнено за даними [1; 3; 4].

У 2022-2024 рр. експорт України скоротився, однак у 2024 р. почалося часткове відновлення. Експорт деревини залишився стабільним, з часткою близько 4-4,5 %, що підтверджує стійкість галузі.

Посилення експортної орієнтації деревообробної галузі України, особливо за рахунок продукції з низькою доданою вартістю, має обмежений позитивний ефект і супроводжується екологічними ризиками. Аналіз за 2020–2024 рр. показує, що при стабільній частці експорту на рівні близько 4 % зберігається домінування продукції первинної переробки, тоді як глибока переробка не демонструє зростання.

У 2020-2021 рр. експорт зріс з 2,0 до 2,6 млрд дол. США, однак з 2022 р. різко скоротився через війну - до 1,8 млрд дол., а у 2023 р. - до 1,5 млрд дол. У 2024 р. відбулося часткове відновлення (близько 1,46 млрд дол.) за рахунок адаптації логістики, водночас зросла частка низькопереробленої продукції.

Імпорт деревини з ЄС залишається значно меншим і зосереджений переважно на продукції глибокої переробки. У 2023-2024 рр. він становив близько 10-15 % від експорту, що підтверджує збереження нетто-експортної позиції України.

Аналіз здійснюється на основі класифікації HS-44, яка охоплює деревину та вироби з неї і дозволяє порівнювати зовнішньоторговельні потоки на міжнародному рівні.

Табл. 3. Динаміка експорту і імпорту деревини між Україною і ЄС (2022-2025 гг.), тис. долл. США

Рік	Експорт (HS-44)	Імпорт (HS-44)	Сальдо
2022	1 800 000	200 000	+1 600 000
2023	1 500 000	180 000	+1 320 000
2024	1 460 000	190 000	+1 270 000
2025 (оцінка)	1 700 000-1 900 000	200 000-250 000	+1 450 000-1 650 000

Джерело: складено автором за [4] оцінками автора.

Аналіз динаміки експорту та імпорту деревини між Україною та ЄС у 2020–2024 рр. підтверджує збереження за Україною статусу нетто-експортера. Після пікового значення у 2021 р. (2,6 млрд дол. США) у 2022-2023 рр. відбулося різке скорочення через воєнні чинники, однак позитивне сальдо й надалі перевищувало 1,2 млрд дол. США. Імпорт залишається незначним і зосереджений переважно на продукції з високою доданою вартістю. Частка деревини та виробів з неї (HS-44) у структурі експорту залишається відносно стабільною: зростання до 3,1 % у 2021 р. та утримання на рівні близько 3,2-3,5 % у 2022-2024 рр.

Торгівля деревиною між Україною та ЄС залишається відносно стабільною попри кризові умови та воєнні виклики. Галузь демонструє здатність до адаптації, зберігаючи свої позиції у структурі експорту навіть за умов порушення логістичних ланцюгів і скорочення зовнішньоторговельної активності. Подальший розвиток пов'язаний із поглибленням переробки деревини, дотриманням екологічних і регуляторних стандартів ЄС, а також вдосконаленням логістичної інфраструктури. Доцільним є посилення орієнтації на продукцію з високою доданою вартістю, розвиток глибокої переробки та підвищення конкурентоспроможності української продукції на європейському ринку.

Список використаних джерел

1. Статистичні дані лісового господарства. URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення 28.04.2026).
2. European Commission. EU Regulation on Deforestation-free Products (EUDR). URL: <https://environment.ec.europa.eu> (дата звернення 28.04.2026).
3. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: <https://forest.gov.ua> (дата звернення 28.04.2026).

4. State Statistics Service of Ukraine. Зовнішня торгівля товарами України. URL: <https://data.gov.ua/dataset/491d1176-5300-45c1-a9bb-0b207528e04e> (дата звернення 28.04.2026).
5. Національний банк України. Статистика зовнішнього сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення 28.04.2026).